

Doğu Akdeniz'in güncel tektoniği ve irdelemeler

M. Ergün

Dokuz Eylül Üniversitesi, Jeofizik Mühendisliği Bölümü, Kaynaklar Yerleşkesi Buca-İZMİR

Doğu Akdeniz'in yakınsayan levha sınırları uzun süredir devam eden okyanusların ortadan kalkmasıyla beraber oluşan yay sistemleri yoluyla, okyanus kabuğundan genç sıradağlarına geçişi anlamamızı sağlayan mükemmel doğal bir laboratuvarı göstermektedir. Bu bağlamda riftleşmeyi de içerecek şekilde temel levha tektonik işlevleri, edilgen kıyı oluşumlarını, büzülme ilgili dalmayı, ofiyolitik yerleşimleri ve orojenizi araştırmak için dünyanın ilginç bölgelerinden birisidir. Kıbrıs yayı değişik morfolojik ortamlardan meydana gelmektedir: Batıda Florence yükselimi ile Anaximander dağlarının bir bölümü; Ortada Kıbrıs adası; ve Doğuda Girne-Larnaka-Latakya yükselimleri. Yakın zamanlara kadar Afrika levhası Anadolu levhaciğı altına dalan yakınsama kuşağı olarak görülmüştür. řu anda Kıbrıs bölümü güneyinde yer alan Eratosthenes denizdağı ile çarpışması nedeniyle bloke edilmiştir. Kıbrıs yayının doğu bölümü dalma/batmanın Mesinyen öncesi durmuş olduğu bir tranpresyonel alandır. Kıbrıs'ın batısında yer alan Florence yükselimi ise kendine atfedilen coğrafik isme rağmen belirgin bir morfolojik yapı değildir ve dalma/batma özellikleri göstermeyen bir tranpresyonel alandır. Bu bölgede Miyosen sonrasında Eratosthenes denizdağı ile Kıbrıs'ın çarpışmasından sonra daha önce mevcut olsa bile řu anda görülmemektedir. Daha batıda yer alan Anaximander dağları Kıbrıs ile Girit yayının kavşağında bulunmaktadır. Bu dağlar İsparta bükümünün yapısal olarak güneyidir. Doğu Akdeniz'in geniş bölümünde mevcut bulunan Mesinyen bu dağlarda mevcut değildir. Yeni GPS ölçümlerinden elde edilen, Afrika ile Anadolu arasındaki levha hareketleri hesaplamalarından Kıbrıs ile Girit yaylarının kesişim bölgesinde Anadolu dönme eksenine yakınlığı nedeniyle, hareket vektörleri hızlı bir şekilde değişmektedir. Bu hesaplamalardan hem doğu Girit yayında hembe batı Kıbrıs yayınının batısında (Florence yükselimi) Anadolu ve Afrika levhaları arasındaki hareket sinistraldır. Florence yükseliminin güneyinde deformasyon tam bir sol-yanal faylanmadır. Bunun yanında doğu Anaximander dağlarında ise yanal-kayma bileşeni azalmaktadır.

Anahtar kelimeler: Doğu Akdeniz, Güncel tektonik